

Nya skott från gamla grenar

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bertil Nilsson	1	Ester, John, Ellen, Rickard och Hjalmar .	13
Sofia Lindholm	9	Peternilla Carlsdotter	14
Agneta Olofsdotter	12	Sven Petter Kristiansson	15
Ester Kristiansson	13	Sven Petter och Agneta firar silverbröllop år 1919	18
I Veka	20	Brudpar och bröllopgäster	22
Syskonen Nilsson	23	Birgit och Kjell	23
Stallbygge	24	Karin, Ingegerd, Birgit, Bengt, Kjell	25
Vardags livet	24	Birgits i klass 4, Skottorp	29
Sex år i skolan	27	En vardagskväll hos fam Nilsson	30
Dräng & Piga	29	Birgit leder sto med föl	32
Konfirmationen	34	Birgit och Bertil	33
Yrkesval	35	Ester bakar spettkakor	33
Morsdagsfirande	36	Birgit som konfirmand	34
SLU	38	Kjell	35
Jultraditioner	40	Karin	35
50-års dagen	41	Ingegerd	35
Birgits 1950-tal	43	Bengt	36
Generationsskifte	46	Morsdagsfirare 1943.	37
Presentation av personer på Bild 25	47	Betgallringstävling.	38
Esters betyg	48	Teatergruppen	39
Bertils betyg	50	Ingegerd och Bengt tomtar	41
Släkttavla	52	Bertil	42
Gamla ord	54		

Bildförteckning

Lars-Petter Jönsson	2
Lars Petter Jönssons torp	2
Agnetas kort till Gossen Bertil Nilsson	3
Bertils skolklass	5
Edvard Nilsson &	6
Nils Svensson o Kristina Johansdtr	8
Sofia Lindholm & Ola Månsson o barnen John o Matilda	10

Material insamlat av Birgit Johansson
Sammanställt av Marie Johansson 1998©

Bertil Nilsson

Nils Bertil föddes den 21 september 1897 i Pershult, Våxtorp som barn nummer tre till Edvard Nilsson (1862-1951) och Agneta Larsdotter (1862-1932). Bertils syskon var Karl född 1892, Emelia född 1895 och Artur född 1900. Torpet de bodde på var fadern Edwards föräldrahem. Hans far, Nils Svensson, arrenderade först torpet, 1/4 mantal, av Vallens säteri men kunde friköpa det för 7 250 kr år 1882. Nils överlät sedan 1/12 mantal av torpet till sonen Edvard år 1890 för 2 333 kronor och 33 öre.

Hösten 1903 när Bertil var 6 år, började han i småskolan. I sällskap hade han sin syster Emelia som var två år äldre och gick i samma skola. Det var en ambulerande skola de gick i, dvs det ena året var skolan inhytt på en gård och det andra året på en annan gård. Som regel hade de omkring tre kilometer att gå för att komma till skolan. Lärarinnan som de hade hette Assarina Nilsson. När hon pensionerades efter 38 år som lärare lär hon inte varit sjuk en enda gång eller av annan anledning varit borta från skolan. Normalt gick barnen två år i småskola för att sedan gå vidare i den egentliga folkskolan, storskolan. Bertil däremot fick gå tre år i småskolan. Eftersom han började skolan redan som sexåring räknades inte hans första år. Det första året gick han för övrigt inte i skolan varje dag.

När Bertil skulle börja storskolan skulle han egentligen gått i Vråkärr. Dit var det tre fjärdingsväg (7-8 kilometer). Hans föräldrar tyckte att det var lite för långt för honom att gå varje dag och föreslog att han, liksom sin bror Karl hade gjort, flyttade till sin morfar Lars-Petter Jönsson i Hunnestorp i Östra-Karup. Då kunde han gå i Dunabro skola och därmed bara få ett par kilometer att gå. Systemen

Systemen Emelia och brodern Artur ville dock hellre bo kvar hemma och valde att gå i skolan i Vråkärr, trots avståndet.

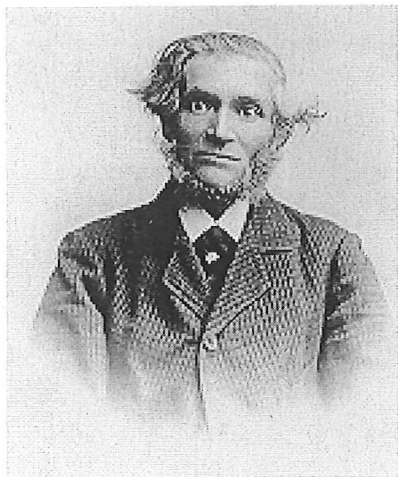

Bild 1 Lars-Petter Jönsson

Morfar, Lars-Petter var änkeman och brukade ett torp som han köpt från sitt föräldrahem. Hushållet skötte dottern Elise. Det var en liten gård på cirka 10 tunnland. Han hade två röda kor vilka han även använde till att köra med. Förr hade han även haft en häst. Han åkte då ut och märke hos bönderna på slätten. Att märgla var vanligt förr i Skåne och södra Halland och det innebar att man körde ut lerjord på åkrarna för att förbättra kvalitén på jorden.

Hos morfar hade Bertil en hund att leka med som hette Flora. Hon var en blandrashund, en typ av jakthund. En vinter gjorde Bertil en sele till Flora, därefter spände han henne framför släden och tillsammans körde de ner till vägen och hämtade mjölkkanan från mejeriet i Vallberga. Under storhelgerna och sommarloven var Bertil hemma i Pershult. Ibland gick han de 7-8 kilometrarna hem men ibland kom hans far och hämtade honom med häst. Varje gång Bertil åkte

Bild 2 Lars Petter Jönssons torp i Hunnestorp. Där huset låg - strax bakom Kungsrasten på Hallandsåsen - finns en minnesskylt uppsatt.

hem till Pershult fick han lämna Flora kvar hos morfar. Det var ensamma dagar både för Bertil och Flora. Av kortet nedan att döma som Bertil fick av sin mor Agneta den 19 januari 1910 var hon desto gladare när Bertil kom hem. Hon skriver: *Käre Bertil och er alla jag tänker varje dag hur dett är med dig och Far. Jag och Edvard skulle annars kommit i denna veckan till er men vi har haft så brått att tröska. Edvar kommer utt med torf till er om ni vill gå ner till kusin Pär Jönsson och fråga om han vill köra åpp med den för Edvar skall köra till Båstad efter kalk en kär hälsning till er alla Agneta Nilsson. Jag har väntad på dig Bertil du hade kommit en lördag him dett vara så kärt att få träffa dig min käre son.*

Bild 3 Agnetas kort till "Gossen Bertil Nilsson"

När Bertil väl börjat i storskolan räknades oväntat hans tidigare tre år i småskolan varför han bara fick gå tre år i storskola i Dunabro. Tyvärr blev det inte riktigt tre år han fick gå i storskolan eftersom han fick difteri, en mycket fruktad och smittsam sjukdom som angriper hals, mun och luftvägar. När han äntligen var frisk träffade han en dag kyrkoherde Victor Evald nere i Östra-Karup. När

kyrkoherden fick se Bertil sa han:

- *Är det inte du som har haft difteri?*

- *Jo, men jag är bra igen nu, svarade Bertil*

- *Det hjälper inte sa kyrkoherden, - Det måste rengöras uppe hos er och du får inte gå i skolan ännu.*

Den terminen blev det därför knappast någon skolgång alls för Bertil. Bertil som tyckte det var roligt att gå i skolan blev naturligtvis besviken då han blev avstängd. Han missade på så vis mycket och kom långt efter de andra barnen. Bertils betyg från 1909 finns i slutet av häftet.

Lärarinnan som hade fyra klasser att undervisa samtidigt hette Signe Nilsson. Hon gifte sig med lantbrukare Karl Bengtsson i Östra-Karup och hos dem kom Bertil senare att tjäna dräng.

Det fanns ingen skoltandvård på den tiden men en gång kom det en tandläkare till skolan för att tala om för barnen hur de skulle sköta sina tänder. Bertil hade stora, fina och friska tänder och tandläkaren tog honom som exempel på hur tänderna blev om man skötte dem riktigt. Han sa:

- *Du som har så fina tänder du borstar dem väl varje dag?*

- *Ja'o, svarade Bertil.*

Han vågade inte svara något annat. Sanningen var att han aldrig någonsin hade borstat sina tänder. Han hade överhuvudtaget aldrig ägt en tandborste.

När storskolan var avklarad gick Bertil i fortsättningsskolan eller sex-veckorsskolan som den också kallades. Även denna gick han i Dunabro skola och läraren han fick hette Birger Börjesson. Kortet nedan visar klassen. Bertil står längst fram i pojkraden. På tavlan

har läraren skrivit 16/2 1911.

Samma år som Bertil skulle fylla 15 år gick han och läste. Prästen bodde i Vindrarp. Dit var det en och en halv mil och för det mesta gick han till fots. Det blev alltså tre mil på en dag. Fast någon gång hände det att han red eller körde häst och vagn dit. Enligt konfirmationsbibeln ägde konfirmationen rum den 14 maj 1912 i Våxtorps kyrka och två dagar senare, den 16 maj, gick konfirmanderna för första gången till nattvarden. I konfirmationspresent fick han en "lomma-klocka" av sin far. Han hade själv varit med och köpt den. Den kostade 28 kronor.

Bild 4 Bertils skolklass

Till konfirmationen köpte Bertil själv en begagnad cykel för 25 kronor. Den köpte han av Erik Eriksson som skulle ut och exercera. Bertil och Erik blev senare svågrar, de gifte sig med varsin syster - Ester och Ellen.

När skolan var avklarad flyttade Bertil tillbaka till föräldrargården Pershult 3:8³, som även kallades för Petersminne, för att hjälpa mor och far där. Bertil arbetade inte bara hemma utan tjänade också som dräng på andra gårdar, en tid var han hos Karl Bengtsson i Östra-Karup (lärarinnas make) och hos en annan lantbrukare i Östra-Karup som hette Ahlström.

Fadern Edvard var sträng och tillät inte att ungdomarna gick ut och dansade. Bertil och brodern Artur som sov i drängkammaren ute i stallet smög sig ändå ut. De tog sig ut bakvägen genom svinhuset eller genom ett fönster så att fadern inte skulle se det eller så att hunden inte skulle börja skälla och avslöja dem. Det var naturligtvis för att träffa de andra ungdomarna från trakten som de smög sig ut. Man träffades vid ett vägskäl en bit hemifrån där det var en gräsplätt mellan vägarna. Platsen hade fått namnet "pauga-håla" och där kunde de träffas för att spela och dansa.

Bild 5 Edvard Nilsson & Agneta Larsdotter

³ Husen på bilden i Gods o Gårdar 1945, sid 1032, är desamma som när Bertil bodde där. drängkammaren är andra fönstret från vägen räknat, mot gården.

Edvard var inte bara sträng utan också tystlåten och lite inbunden av sig samt mycket sparsam och religiös. Agneta var däremot motsatsen. Hon var snäll, glad, livlig och mycket givmild men tyvärr hade hon nästan aldrig något hon kunde ge bort. När Bertil gift sig och skaffat egen gård förstod Agneta att Bertil och hans hustru inte hade det så lätt att få ekonomin att gå ihop, särskilt under de första åren. Det var svåra tider för lantbrukarna i Sverige i slutet av 20-talet och början av 30-talet. Agneta som varken kunde eller fick ge dem någonting, hur gärna hon än ville, tyckte ändå att hon måste ge dem något. Ibland stoppade hon därför några kopparslantar i deras fickor när de var där och hälsade på. I brist på annat kunde de få en handfull sockerbitar.⁴

Det var under första världskrigets slutskede, 1917-1918, som Bertil skulle exercera och det på husarregementet i Helsingborg. Mönstrat hade han gjort på Veinge Hotell dit han hade tagit tåget. Samtidigt härjade spanska sjukan, en svår influensa som gav hög feber och som åren 1918-1919 skördade över 35 000 dödsoffer i Sverige. Bertil blev efter en tid kommenderad till Umeå och där drabbades även han av spanska sjukan och blev svårt sjuk. Han har berättat att han vid ett tillfälle blev buren på en bår nerför en trappa med huvudet före och att någon då skrek att så fick de inte bära honom men de svarade bara "*Det har ingen betydelse för han lever ändå inte till kvällen*".

Agneta, Bertils mor hade först varit förlovad med en man från Mellby men han dog innan de hann gifta sig. Medan hon gick sorgklädd efter honom började Edvard, som då var dräng i prästgården,

⁴ Berättat av Ester

i Östra-Karup, att uppvakta henne. Agneta var mycket duktig på att handarbete. Eftersom Agneta bodde så nära prästgården i Östra-Karup ligger det nära tillhands att tro att även hon haft tjänst där och att det var där hon lärt sig och blivit mycket duktig på att väva och brodera.

Bertils farfar, nämndeman Nils Svensson dog den 19 november 1895, 60 år gammal. Han skadade handen och fick stelkramp. Det inträffade då de på hösten höll på med att tröska. De använde ett så kallat stiftverk där säden matades in. En mus höll på att komma med in i tröskan och han skulle mota bort den. Det bar sig inte bättre än att han fick in handen i tröskan och handen trasades sönder helt och hållet. Några dagar senare kunde man i Hallandsposten läsa följande notis:

"Död af blodförgiftning. Landtbrukaren Nils Svensson i Pershult af Voxtorps socken fick den 16 dennes sin hand nära nog krossad i ett tröskverk och fördes, för att få handen läkt, till en quacksalverska i Örkelljunga. Den vård han hos henne erhöll hjälpte icke bättre än att han fick blodförgiftning och stelkramp och slutligen under natten till i söndags under svåra plågor afled, sedan läkare som i elfte timmen rådfrågats förklarar sig intet kunna göra för lifvets räddande. Svensson, en 60 års man befann sig i goda omständigheter."

Bild 6 Nils Svensson o Kristina Johansdotter

Bertil har berättat följande historia om en pojke som stammade; för att bota stamningen trodde man att det skulle hjälpa om någon skrämde honom. Så vid ett tillfälle när de slaktat en gris tog de undan grislevern. När pojken kom gående sprang de efter honom och kastade levern i ansiktet på honom?! Säkert blev han ordentligt rädd men att han blev fri från stamningen är väl föga troligt.

På Petersminne bodde Bertil med sina föräldrar fram till 1917 då äldste sonen Karl köpte gården för 10 000 kronor. Edvard köpte istället Mariehill i Ränneslöv och bosatte sig där med resten av familjen.

Sofia Lindholm

(mormor till Ester)

På Dömestorpsgård i Hasslöv fanns ett gårdsmejeri vilket arrenderades av mejerist Johann Kristoffer Martin, som var född i Holstein Tyskland. Här hade Sofia Lindholm fått plats som mejerska. Sofia föddes den 24 september 1826 i Hasslöv, dotter till Nils Lindholm (1801-1864) och Elna Sevedsdotter (1794-1882).

Sofia och Johann var förlovade och väntade barn. Den 28 februari 1860, drygt en månad innan barnet föddes avled Johann i nervfeber. Han blev endast 49 år gammal (8 månader och 1 dag). Den 2 april 1860 födde Sofia deras son och gav honom namnen John Christoffer Martin. Sofia var då 34 år gammal.

En av drängarna på Dömestorpsgård hette Olof Månsson och han

var ett år äldre än Sofia. Innan Sofia förlovade sig med Johann hade även Olof Månsson uppvaktat Sofia men hon var inte intresserad av honom. Han var känd för att bl a ha ett ruskigt humör. Innan Johann dog varnade han till och med Sofia för att gifta sig med Olof Månsson.

Att vara ogift mor var en stor skam på den tiden och Sofia upplevde säkerligen att hon inte hade så mycket att välja på när Olof

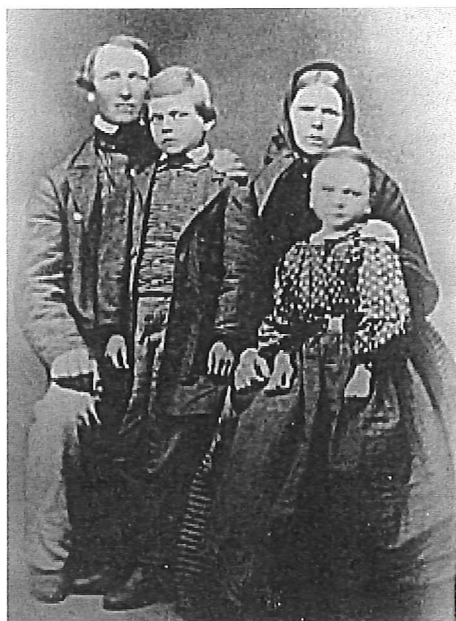

Bild 7 Sofia Lindholm o Ola Månsson med barnen John och Matilda

Månsson än en gång erbjöd henne äktenskap. Så trots att även hennes far avrådde henne från att gifta sig med Olof Månsson gifte de sig den 8 juni 1861. Sammanlagt fick de fyra barn; Matilda född 1862, Nils Kristian född 1864, Nils Fredrik född 1866 och Agneta född 1869. Två av barnen, Nils Kristian och Nils Fredrik dog i späd ålder. De blev endast 8 månader respektive 3 år gamla. Det var troligtvis inget lyckligt äktenskap Sofia och Olof Månsson fick.

Hans instabila sinne drev honom slutligen att ta sitt liv, den 11 oktober 1877 hängde han sig. Då hade han och Sofia varit gifta i 16 år. I enlighet med seden på den tiden för dem som själva tagit sitt liv, begravdes Olof Månsson i ovigd jord utanför kyrkogården i Ränneslöv. I Tidningen Halland stod följande notis att läsa den 16 oktober 1877; "*Genom hängning afhände sig bonden Ola Månsson i Wärestorp lifvet den 11 dennes. Uppmanad af sin son att gå in och äta frukost gick M. i stället i vedboden och förrättade nämde ruskiga värf. Den döde skall*

hafva varit af ett ytterst retligt och ilsket sinnelag samt flera gånger uttalat sin afsikt att förkorta lifvet." Även Hallandsposten hade en notis om händelsen där de den 17 oktober 1877 skriver; "*Sjelfmord. Hemmansägaren Ola Månsfon i Wärestorp har den 11 dennes afhändt sig lifwet genom hängning. Sjelf-spillingen lär hafwa varit af ett retsamt och ilsket sinnelag och ofta uttalat sitt missnöje öfwer detta lifwets beswärligheter. Han efterlemnar enka och barn."*

Sofia stod nu ensam med tre barn och hon skulle få möta fler sorger. I februari 1882, fem år efter Olof Månssons död, insjuknade alla tre barnen i svår hjärnhinneinflammation. John dog den 10 februari och två veckor senare, den 22 februari, dog även Matilda. Eftersom ingen förväntade sig att Agneta heller skulle överleva avvaktade de med begravningen. Sofia förberedde sig på att begrava alla sina kvarvarande barn samtidigt. Mot alla odds överlevde Agneta och det blev "bara" begravning för John 22 år och Matilda 20 år. Sofia och Agneta bodde kvar i Värestorp i ett litet hus där de vävde och försörjde sig så gott det gick.

Efter en tid fick Sofia och Agneta besked om att det var en kvinna som påstod att Sofias son John var far till ett flickebarn som hon fött sju månader efter Johns död. Det beskedet välkomnade förmodligen inte Sofia. När Sofia avled 1891, 65 år gammal, överklagades boupp-teckningen efter henne eftersom detta flickebarn, Gerda, inte fanns med i hennes testamente. Överklagandet resulterade i att en ny boupp-teckning gjordes där Agneta fick dela arvet efter Sofia med Gerda . De fick 2 000 kronor var.

Agneta Olofsdotter

(mor till Ester)

Agneta, eller Neta som hon mest kallades, var född den 27 december 1869. Sedan modern Sofia avlidit var hon vid 22 års ålder helt ensam utan familj. Hennes liv hade, som nämnts, redan kantats av många förluster; när hon var 8 år dog hennes far och när hon var 13 år dog hennes båda äldre syskon med kort mellanrum.

Hon bodde kvar i stugan och fortsatte att väva och på så vis tjäna sitt uppehälle. Sven Petter Kristiansson, även kallad Kristian Ol's Sven Petter, hade sedan länge funnit Agneta vara ett gott parti men hon vägrade i det längsta att gifta sig med honom. På grund av Sven Petters envishet gav Agneta så småningom efter och de gifte sig den 26 juli 1894 i Ränneslövs kyrka, 30 respektive 25 år gamla. Därefter kallades hon Sven Petter Kristians's Neta. Det lär ha varit ett stormigt äktenskap Neta och Sven Petter hade, kanske hade Neta ärvt sin fars humör. Även mellan barnen, framför allt sönerna, sägs det

ha gått vilt till.

Neta och Sven Petter fick sju barn tillsammans. En av sönerna, Rickard, tog så småningom över gården. Sven Petter valde då att bo kvar på gården medan Neta flyttade till ett hus i Båstad. Sven Petter avled i maj 1936. Neta flyttade några år senare tillbaka till Östra-Karup och bodde på ovanvåningen till en arbetarbostad hos Rickard. Senare flyttade hon till dottern Elsa och hennes man Axel i Ysby där de köpt en gård. Neta dog 1954, 85 år gammal.

Ester Kristiansson

Ester Linnéa föddes den 13 november 1897 i Staffanstorp och var Sven Petter Kristiansson (1864-1936) och Agneta Olofsdotter (1869-1954) tredje barn. Esters syskon var Karl född 1895 (död samma år), Ellen född 1896, John född 1900, Rickard född 1902, Hjalmar född 1905 och Elsa född 1909.

När Ester föddes bodde de på gården Staffanstorp 2:3⁵ i Ränneslöv, vilket var Sven Petters föräldrahem. Han hade köpt det av sina föräldrar,

Kristian Olsson och Peternilla Carlsdotter, 1894 för 4 000 kronor. Det

Bild 8 Ester, John, Ellen, Rickard och Hjalmar

⁵ Gods o Gårdar 1945, sid 560 överst.

var ett stort undantag till gården, vilket innebar att Sven Petters föräldrar skulle ha en stor gris om året, foder till att föda ett får - en tacka som dessutom nästan alltid fick trillingar, 1 liter mjölk om dagen, fri bostad om två rum och kök i en portalänga. Fadern dog året efter att Sven Petter tagit över gården medan modern levde till 1913.

Bild 9 Peternilla Carlsdotter

När Agneta väntade Ester hände det en natt att en sten kastades in genom fönstret och Agneta blev kolossalt skrämmd. Sven Petter blev rasande och sprang ut men fick inte tag på den skyldige. De misstänkte dock att det vara smeden eftersom Sven Petter blivit ovän med honom. Senare när Ester var född vaknade hon varje natt vid den tidpunkten då händelsen med stenen inträffat och skrek förfärligt. De trodde att Ester fått ett men eftersom Agneta blivit så skrämmd när hon väntade henne. Agneta gick därför till smeden, som de alltså trodde var den som kastat stenen och bad om hjälp. Först nekade han till att ha kastat stenen men sedan sa han "*Inget barn ska behöva lida för min skull*". Därefter skar han sig i fingret och kramade ut lite blod på en sockerbit. Sockerbiten fick Agneta med sig hem och gav åt flickan. Hädanefter var hon tyst och snäll på nätterna.

Ester började skolan när hon var sju år. Hon gick småskolan i Ålstorp dit hon hade två kilometer att gå. Lärarinnan hette Matilda Johansson och kom från Vippentorpet och var syster till August Ysenius⁶. Efter ett och ett halvt år byggdes en ny skola i Ålstorp och Ester fick hjälpa till med flyttningen till den nya skolan. De var cirka 20 barn i klass 1-2. Efter småskolan gick Ester i mellanskolan, klass 3 och 4, även det i Ålstorp. Lärarinnan hon fick då hette Ellen Thunell, senare fick de en lärarinna som hette Anna Pålsson. Folkskolan, klass 5 och 6 fanns också i Ålstorp och lärare var Johan Fredrik Kronqvist. Vid ett tillfälle ordnades det skolresa för skolbarnen till Halmstad och de skulle själva betala 1 krona. Ester och hennes sys-

Bild 10 Sven Petter Kristiansson

ter Ellen ville naturligtvis båda gärna följa med men föräldrarna tyckte det var för dyrt och övertalade dem att bli hemma. De sa att det skulle nog ändå inte bli så roligt, att de skulle bli så trötta osv. Det blev ingen resa varken för Ester eller Ellen. I slutet av häftet finns Esters betyg från 1906 då hon gick i småskolan i Ålstorp. Notera att hennes efternamn då är Svensson. Alla barnen hette Svensson från början men alla utom John,

som åkt till Amerika, ändrade senare efternamn till Kristiansson.

När Ester var 11 år fick hon scharlakansfeber och blev mycket

⁶ August Ysenius läste i Lund, även han till lärare, senare blev han en känd riksspelman och skrev egen musik.

sjuk, vilket medförde att hon tappade nästan allt sitt långa hår. Den medicin hon fick var två matskedar fotogen att dricka.

Esters far, Sven Petter var en impulsernas man som gärna gjorde affärer. Fick han ett bra bud slog han till. Det gällde även de gårdar han brukade. När Ester var 11-12 år sålde han gården i Staffanstorp och köpte en annan i Ålstorp⁷ för 22 000 kronor och med i köpet fick han en gammal häst som hette Fille. När de bott i Ålstorp i två år sålde han den gården och tjänade 2 000 kronor. När gården var såld och auktionen på lösöret var över stod Agneta på trappan med alla barnen och grät. De visste inte vart de skulle ta vägen nu. De hade dock 14 000 kronor i kontanter, en inte så liten summa på den tiden. Så småningom fick de hyra ett hus utan jord i Edenberga. De hade kvar en ko så att de i alla fall kunde få lite mjölk. Eftersom de inte hade någon egen jord fick kon gå i vägkanterna för att beta. Sven Petter gick bort och hjälpte till lite här och där hos grannarna. Han anlätades även som slaktare. Ibland köpte han ett djur som han slaktade. På köttet som han sedan sålde kunde han tjäna några kronor. Även barnen fick gå bort och arbeta. De kunde till exempel få hjälpa grannarna med deras betor och potatis.

Agnetas hälsa var inte så god och en tid fick hon ligga på lasarettet i Halmstad för problem med magen. Då var äldsta systern Ellen 16 år och gick som elev hos en sömmerska i Laholm. Det blev därför Ester, 15 år, som fick ta hand om de andra fyra syskonen.

Efter två år i Edenberga köpte Sven Petter 1913 jord i Hasslöv. Jorden han köpte tillhörde gården Dölestorp som ägdes av Möller på

⁷Gods och Gårdar 1964, sid 653 Ålstorp 4:3

Skottorpsgård. Sven Petter fick köpa jorden för 500 kronor tunnlandet. Äntligen skulle de få en egen gård igen, slippa gå bort och arbeta och istället arbeta hemma åt sig själva. Det fanns inte några hus till marken han köpt därför fick de till en början bo hos en granne som hette Kristian Nils'. Stallet var det viktigaste ansåg man och följaktligen byggdes det först och därefter boningshuset. Gränsen mellan Hasslövs och Östra-Karups församlingar gick alldeles i närheten av gården⁸ de nu bodde på. Trots att de egentligen bodde i Hasslövs församling räknade de sig själva som Östra-Karups bor.

Under första världskriget var det mycket ont om mat även på landet. Det fanns byamän som gick omkring och kontrollerade så att ingen gård behöll mer åt sig själv än vad reglerna tillät. Trots att det var förbjudet körde Sven Petter ändå havre till kvarnen i Laholm och fick det malt till havregryn. Havregrynen hällde han på en mjölk Tina för att dölja sin last. En dag fick de reda på att byamännen var ute på tillsyn, då tog de mjölk Tinan på en rullebår och körde neråt vången med den "för att vattna kalvarna" och så vis räddades havregrynen.

Sven Petter var glad för att handla och göra affärer. Ibland tog han upp beställningar på hästvagnar som han skrev efter ifrån Småland. Han kunde dock inte själv skriva mer än sitt namn så Ester eller någon av de andra barnen fick skriva åt honom efter hans diktamen. Agneta kunde visserligen skriva men hon gjorde det inte för hon tyckte inte om att han handlade så mycket. Sven Petter lär bara ha gått i skolan sammanlagt i sex veckor och inte lärt sig skriva annat än sitt namn. Tidningarna kunde han emellertid klara hyfsat och

⁸Gods och Gårdar 1945, sid 311 Dömestorp 1:5

huvudräkning var han mycket duktig på. Då han skulle konfirmeras godkände inte prästen honom utan han fick "gå fram" först året efter. När han blev underkänd tog han sin mössa och gick ut från kyrkan, ett hårt slag för en ung man och alla som var där tyckte naturligtvis synd om honom.

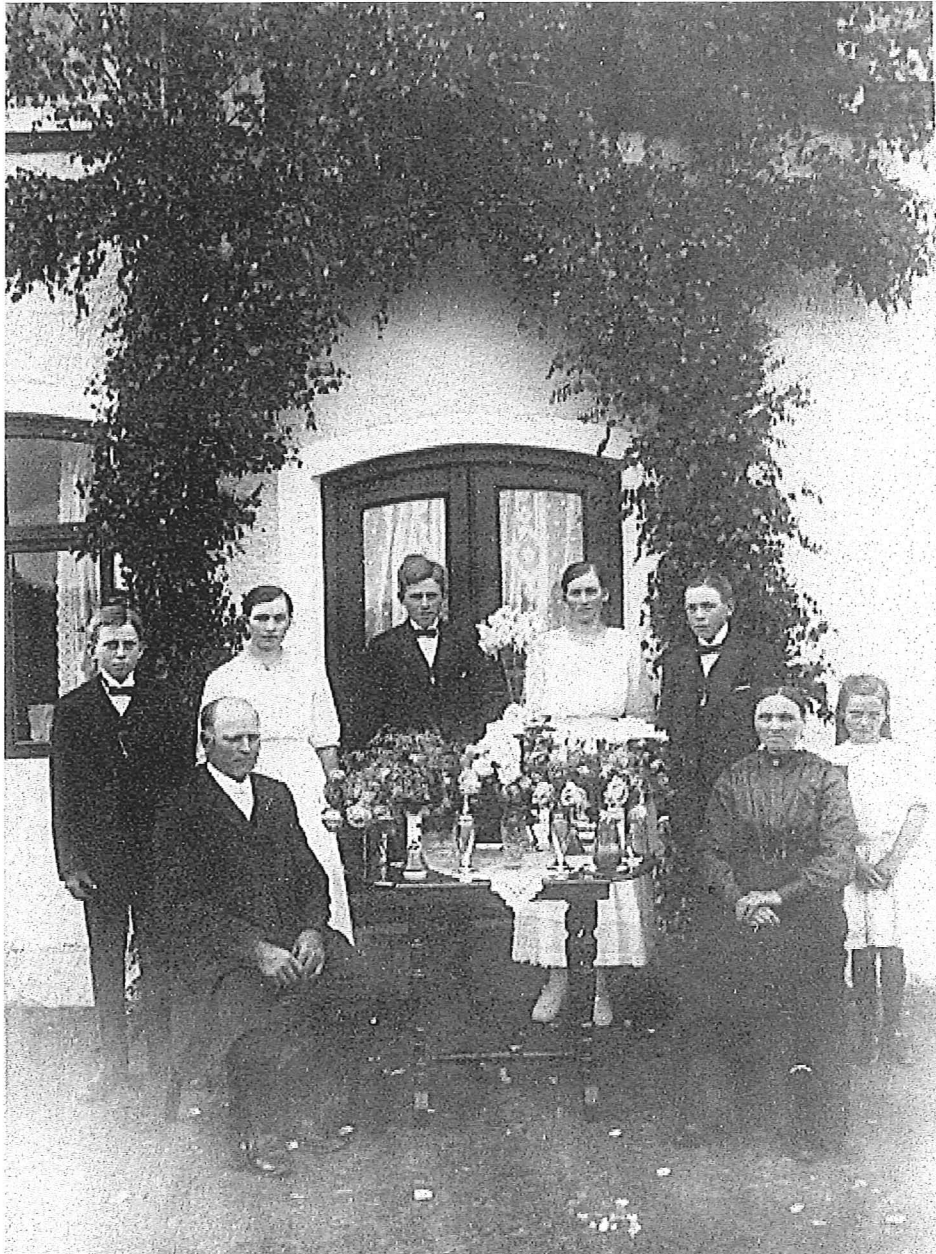

Bild 11 Sven Petter och Agneta firar silverbröllop år 1919

Esters syster Elsa har berättat att när hon var runt tre fyra år var det meningen att hon skulle bli fosterbarn hos sin faster⁹ som inte hade några egna barn. Föräldrarna körde dit med henne men när de skulle köra hem igen utan henne blev hon helt förtvivlad och skrek så förfärligt att de fick ta henne med hem igen. Fastern och farbrodern fick senare två andra fosterbarn, en pojke¹⁰ och en flicka.

På gården i Östra-Karup bodde Ester från det att hon var 16 år till hon gifte sig 1926 med Bertil Nilsson, båda 29 år gamla. Ester och Bertil träffades första gången när de var 17 år gamla. Bertil tjänade dräng i Östra-Karup och körde mjölken förbi Esters hem. En dag när Esters far såg att mjölkskjutsen närmade sig sa han till barnen "*Spring ut och hjälp den lille pågen med tinorna*" och Ester var kvickt ute och hjälpte honom.¹¹

Första gången Ester cyklade var hon 18 år. Då fick hon sin första cykel som kostade 125 kronor.

Under ett par månader innan Ester gifte sig hade hon plats på Strandbageriet i Båstad. Där fick hon bland annat lära sig att baka spettkaka. Ester fortsatte själv att baka spettkakor sedan hon gift sig och slutat på bageriet. Det kunde bli ganska många beställningar på ett år. Spettkakor beställdes till bröllop, begravningar, högtidsdagar och andra festligheter. Spettkakorna bakades över öppen eld, men till gården som Ester och Bertil brukade fanns ingen skog, så speciellt under kriget, när det var dyrt med ved, fick de som beställde spettkakan själva komma med en korg bränne - bokved skulle det

⁹ Matilda Kristiansdotter gift med Svante Jönsson, Hultabygget, Ränneslöv

¹⁰ Hilding, bror till Gösta Olsson

¹¹ Berättat av Esters bror Rickard

helst vara. En speciell beställning kan nämnas. Det var en beställning på spettkaka till gamla Selmas begravning. "Så Selma är död nu" sa Ester och beklagade "Nja, inte än men vi väntar på det" svarade beställaren.

Ester lärde även sin syster Elsa att baka spettkaka. En gång fick Elsa en beställning av gamle kungen Gustav V som var i Båstad och spelade tennis. Den dagen kakan skulle bakas fick Elsa förhinder på grund av sjukdom, och Ester fick baka den istället. Både Ester och Elsa fortsatte att baka spettkakor långt upp i åren.

I Veka

Bertil och Ester förlovade sig på midsommarafton 1922. De började snart se sig om efter en gård som de skulle kunna bosätta sig på. De var runt i hela södra Halland och tittade på flera gårdar men

priserna var höga och det var inte lätt att hitta något som var passande. Ett tag hade de planer på att Ester skulle öppna bageri och

där bland annat baka spettekakor och Bertil skulle ta jobb som snickare. Planerna behövde dock aldrig sättas i verket för till slut hittade de trots allt en gård. Den 26 mars 1926 kunde Bertil tillträda gården Vekadal¹² på 30 hektar. Han köpte den för 51 000 kronor utan lösöre av H P Hansson. Det var ett högt pris han betalade för Vekadal och till råga på allt fick lantbrukarna dåligt betalt de närmaste åren på sina produkter. Bertils bror Artur köpte hemmet Mariehill¹³ i Ränneslöv, 1932, och då betalade han 26 000 kronor för både gården och lösöret. Några dagar efter de tillträdde Vekadal körde Ester med hästen Bläsen från sitt föräldrar hem i Östra-Karup med de saker som hon skulle ha med sig till Vekadal, sitt nya hem. Det var en tidig och fin vår detta år och hon mindes att just denna dag var det ett strålande väder och många lantbrukare var ute och harvade.

Den 18 maj stod bröllopet för Ester och Bertil. De vigdes i Esters hem i Östra-Karup. Gästerna följde därefter med till Vekadal. Esters bror Rickard hade lånat bil i Båstad och körde för brudparet.

På förmiddagen denna dag hade Bertil varit i Skottorp och klippt håret hos barberaren Henning Pålsson. De var inte bekanta med varandra men det blev ändå tal om bröllopet och barberaren frågade:

- *Ska du kanske också med på bröllopet idag?*
- *Ja, svarade Bertil*
- *Ja, de´ e´ stort med dom stora, sa barberaren.*
Vem e´ de´hon ska gifta sig med?
- *De´ e´ jag! sa Bertil*

¹² Gods och Gårdar 1945, sid 641 Vrångarp 2:12

¹³ Gods och Gårdar 1945, sid 557

Bild 12 Brudpar och bröllopsgäster

Bertil fick ta "sin" häst med sig hemifrån som var ett år gammal och hette Hera. Det ovanliga hästnamnet Hera¹⁴ trodde Ester att han hämtat från någon av de historier han hört då han tjänade dräng hos Karl Bengtsson vars fru var lärarinna. Hera blev hela familjens älsklingshäst och hon levde i över 20 år. Hon var en mycket snäll häst och blev mor och mormor till många föl. Föl som antingen behölls eller föddes upp och såldes som unghästar. De

Gamla Hera 1957

¹⁴ Gudinna i den grekiska mytologin, Zeus maka.

köpte även två valacker, Fax och Balder, den ene kostade 550 kronor och den andre 725 kronor. Av Esters far fick de en ko som hette Blenda.

Bild 13 Birgit och Kjell hemma i trädgården

SYSKONEN NILSSON

Bertil och Ester fick mycket att göra på Vekadal men hade god hjälp av sina fem barn: Kjell född 1927, Birgit född 1929, Karin född 1932, Ingegerd född 1935 och Bengt född 1938. Den dag Birgit föddes, fredagen den 16 augusti, hade Bertil gått ut på kvällen för att se till ungdjuren. När Ester hade diskat sa hon till Kjell som var 2½ år *"ska vi gå ut och möta far, det är så fint väder"*. När de gick på ängarna sa Kjell *"så många motsatser här är"* Ester undrade vad han menade med motsatser och Kjell pekade då på sorkbunkarna, det var dessa han menade. När de gick hem hade Ester svårt att gå och Kjell frågade *"kan du inte gå, har du ont i en tå?"*. Bertil fick genast köra med häst o vagn för att hämta barnmorskan, fru Hallin i Skottorp. Kl 22 föddes Birgit. Barnmorskan lade bort henne på sängen bredvid där hon fick ligga och skrika, Bertil kom in och sa *"ska hon ligga där och skrika? jag tycker det är synd om den lilla tösen"* barnmorska sa att det

var bara bra att hon skrek. På den tiden skulle en nybliven mor ligga till sängs en hel vecka och de första dagarna helt stilla, de fick inte ens vända sig i sängen, det var tröttsamt och de fick förskräckligt ont i ryggen.

STALLBYGGE

1936 byggdes en helt ny stall. I samband med att den nya stallen skulle byggas fick Birgit, som då var 7 år, och Kjell hjälpa till med att knacka rent gamla tegelstenar från murbruk så att de kunde återanvändas. För detta fick de några ören per sten. Varje lördag fick de redovisa för far hur många stenar de gjort och ta emot "lönen". Kjell arbetade ihop så mycket pengar (Birgit tror det var runt 9 kronor) att han senare köpte sig en kamera. Det är med den kamera många av bilderna från Vekadal är tagna.

NÅGRA SPECIELLA MINNEN

Första gången Birgit och Karin badade i badkar var något år innan de själva fick badrum i hemmet. Det var på lillejulafton hos grannarna¹⁵. Birgit och Karin badade samtidigt men fick problem då de skulle stänga av vattnet. Först skruvade de på den ena kranen men då blev det bara kallt vatten, på med den igen! De försökte med den andra men då blev det bara varmvatten, på med den igen! vattnet steg och paniken var nära. Till slut fick de ropa på hjälp.

I köket fanns det en liten hörna uppe på arbetsbänken, lagom stor för en liten pojke att krypa in . När Bengt var 4-5 år hade han fått ett skynke uppspänt framför denna hörna och där bakom satt han gärna. En dag när han satt där och var för övrigt alldeles ensam i huset

¹⁵ Stig och Magda Johansson

knackade en fröhandlare på. Bengt sa inte ett ljud där han satt bakom skynket när fröhandlaren tittade in i köket. Efteråt när resten av familjen frågade, vad hade du gjort om han hade lyft på skynket och sett att du satt där? *"Då hade jag sagt, Hej!"* svarade Bengt som den naturligaste sak i världen.

Bild 14 Karin, Ingegerd, Birgit, Bengt o Kjell

Bengt fann sig också snabbt den gången Ester hade gjort ost. Ostarna stod under duk i ett av rummen och när hon en dag tittade till dem såg hon att någon hade varit och tagit en tugga. *"Vem kan ha gjort det?"* frågade hon Bengt bryskt, *"det var nog en liten mus!"* sa Bengt, *"ja det var det nog"* sa Ester och lät saken bero. Bengt som trots allt var den skyldige hade nog väntat sig bannor.

På söndagarna brukade barnen gå ner till Smedjeån som rann längs deras marker. Där byggde de ibland flottar av vass som växte vid ån. Dessa kunde de sedan åka längs ån på. De tillverkade också små svanar av vassen som de satte ut i ån och lät flyta iväg. Varma sommardagar badade de i ån. Ibland körde hela familjen med häst och vagn till Skummeslövsstrand för att bada.

Birgit berättar: Jag var tre år när min farmor dog men jag minns

henne ändå från ett tillfälle när jag var med far i hans hem och hälsade på, farmor stod då vid spisen med murad vit kupa över och hon kom emot oss och tog oss i hand. En gång när jag också var mycket liten och var hemma hos farfar tog farbror Artur ner en liten porslins get från en hög byrå och gav mig den. Senare fick jag veta att det var fars get. Vi lekte ofta med den geten, vi band det vid ett träd i trädgården. Huvudet gick tyvärr av men resten av geten har jag kvar. Favorit dockan var annars Ingvar, det var en celluloiddocka och med honom var det något alldeles speciellt. Han fick vara med om det mesta och finns dessvärre inte kvar längre.

När farmor vad död ville farfar inte bo kvar på Mariehill utan flyttade till oss i Veka och bodde där några år. Men sedan ville han flytta tillbaka igen och en dag kom farbror Artur - som jag kallade för "lille farfar" - med häst och vagn och hämtade farfar och alla hans saker. Ingen hade talat om detta för mig i förväg och jag trodde att det var emot farfars vilja. Jag blev så förskräckt, jag tänkte att kan han hämta farfar kanske han hämtar mig också. När farbror Artur sedan kom och hälsade på i vårt hem var jag så rädd att jag kröp under sängen och gömde mig. Farfar, Edvard hade en stor och hög cykel med trehjul, någon vanlig cykel hade han aldrig haft. Ibland kom han cyklande från Ränneslöv ut till Vekadal för att klippa ligusterhäcken. Innan han for hem igen sa han alltid "*farväl!*" inte "*adjö!*" som annars var det vanligaste.

Edvard flyttade på nytt till Vekadal och avled där 1951. När det var auktion efter honom ville Bertil ropa in en byrå. En byrå som även systemen Emelia vill ha. Slutligen gav sig Emelia med orden "*ta den då, jag kan köpa den efter dej när du gör konkurs*", men den möjlig-

heten fick hon aldrig.

En kväll hade familjen Nilsson grannarna på besök. Även några bekanta till grannarna var med och de hade en son¹⁶ som var 3-4 år gammal. Han spelade dragspel för folket och som tack gav Ester honom en slant. När han skulle tacka bockade han sig så han slog huvudet rakt i bordet. Stackars pojk vad han grät.

SEX ÅR I SKOLAN

Syskonen Nilsson gick i småskolan i Veka. Alla utom Bengt hade fru Sellergren som lärare. De hade ganska nära så för det mesta gick de dit. Hade de tur kunde de dock få skjuts med Liljeqvist som kom förbi med något så ovanligt som en bil. En dag när Liljeqvist kom och gav dem skjuts hade han glömt stänga dörren ordentligt efter dem så rätt som det var gick dörren upp och Birgit ramlade ur. Som

plåster på såren fick hon 25 öre av honom. Hon gick bara i första klass och när hon kom till skolan, rejält skrubbad och smutsig, var hon naturligtvis tvungen att berätta om sin otäcka upplevelse.

På vintern virade Ester en stor röd virkad sjal om huvudet på flickorna, det var visserligen varmt men inte särskilt populärt för de andra barnen hade inte sådana, jo, en flicka till hade det och den var lila, tack vare det kunde det gå an.

En dag när Birgit gick i första klass kom läkaren till skolan för att berätta om vad som var nyttigt att äta. Han påpekade särskilt att frukosten var viktig och att kaffe skulle de inte dricka då. Han tog

¹⁶ Karl-Göran "Kalle" Björkman, Veinge

Birgit som exempel på hur rund och frisk man blev om man åt ordentligt och lät bli kaffe på morgonen. På läkarens fråga om vad hon drack på morgonen innan hon gick till skolan fick han svaret: "Kaffe!". Fru Sellergren, som berättat historien, stod bakom läkaren och hade svårt att hålla sig för skratt. Syskonen Nilsson var inte gamla när de började dricka kaffe. ½ kopp kaffe och resten mjölk eller grädde och till sist socker. Något som de tyckte var gott var att blanda vetebröd i kaffet så att det nästan blev som en gröt, strö lite socker ovanpå och sedan äta det med sked. Vetebrödet var ju nästan alltid hårt och torrt eftersom man ofta bakade stora satser och någon frys inte fanns. Det hände också att de till efterrätt lade bitar av torrt vetebrödet i en djuptallrik och hällde varm mjölk på och strödde socker ovanpå. En annan efterrätt var ägga-mjölk, det var äggulor utvisapde i varm mjölk, smaksatt med lite salt och lite socker. Vitorna vispades till hårt skum med lite socker. Klickar av detta lades ovanpå den varma äggmjölken vilket åts som soppa. Bland barnen var det ingen populär efterrätt men Ester menade att det var nyttigt.

Strax intill skolan bodde morbror Hjalmar. Han hade en hushållerska som hette Aurora, hon var pigg, glad och hade stor fantasi. Birgit tyckte mycket om henne och gick gärna in till henne på lunchrasten eller efter skolan. När de hörde hur mössen sprang upp på vinden fantiserade de tillsammans om hur mössen hade kalas och sprang och hälsade på varandra.

Från och med klass tre fick de ta sig till skolan i Skottorp dit det var 4 kilometer. Normalt cyklade de men på vintern då det var snö åkte de skidor. Även de vinterdagar då det var snö och riktigt kallt var de tvungna att ge sig ut på skidorna. Det var en sådan kall vin-

terdag Birgit förfrös kinderna. De var alldeles vita när hon kom till skolan och hon fick gå in till läraren som tog snö och gned kinderna för att få igång blodcirkulationen igen.

Som lärare hade Birgit i klass 3-4 Signe Pålsson och i klass 5-6 Folke Olsson. Både Fru Sellergren (klass 1-2) och Folke Olsson var omtyckta lärare men Signe Pålsson var de inte förtjusta i. Hon var sträng och kunde vara mycket elak ibland.

Bild 15 Birgits i klass 4, Skottorp. Lärarinnan är Signe Pålsson

Arne Jönsson står längst till höger i överst raden. Inger Bengtsson (Kristoffersson) är tredje flickan från vänster i tredje raden - på samma rad: två från höger sitter Birgit. Irma Nilsson sitter längst till vänster i främre raden. Alla fyra återfinns på bilderna från betgallringen sid 38 och/eller teatergruppen sid 39.

När de gått i skolan i sex år gick de en fortsättningsskola på sex veckor i två omgångar. För flickorna var en av dessa omgångarna skolkök.

DRÄNG & PIGA

Så länge barnen gick i skolan behövde de inte hjälpa till hemma på gården mer än på sommarloven. Under dessa år hade de både dräng och piga till hjälp. När Kjell fyllt 13 år och slutat skolan ansåg man att det inte längre behövdes en dräng och när Birgit fyllt 13 år slutade de även att ha piga. Det positiva med det var att då kunde Karin och Birgit flytta upp till pigkammaren på loftet. De var överlyckliga att få ett eget rum trots de bara kunde vara där på somrarna eftersom där inte fanns värme under vintern.

Det gamla boningshuset var mycket dåligt och omodernt. 1945 i april revs det för att ge plats åt ett nytt. Bertil hade lagt ner mycket tid och arbete då stallen byggdes och unnade sig nu att anlita byggmästare som skötte det hela. I november samma år kunde de äntligen flytta in. Under tiden som det nya huset byggdes bodde familjen i brygghuset. I samband med nybygget installerades WC och badrum. Badrummet fick dock vara i källaren. Ester tyckte det verkade

Bild 16 En vardagskväll hos fam Nilsson

för vräkigt att ha badrummet där uppe och ville ogärna skylta med det. Hade Ester fått som hon ville skulle det varken blivit WC eller badrum inne, "att gå ut inne" kändes märkligt. Även i det nya huset fick Birgit och Karin dela rum men de fick varsin säng, hittills hade de fått dela säng.

När skolan var avklarad räk-

nades man som vuxen vad arbetet beträffade. Kjell körde hästarna och skötte djuren men mjölkade inte - det var inget karlarbete på den tiden. Bertil var dock ett undantag för han mjölkade alltid de 12-14 korna tillsammans med Ester och Birgit.

Birgit berättar: far och mor var alltid snälla och tog de besvärligaste korna själva, men försov jag mig var det inte roligt. De varken skällde eller slog, aldrig någonsin, men blev mor arg pratade hon inte med mig den dagen och det var straff nog. Förutom hästar och kor hade vi grisar, höns och kattor. Hund hade vi också under alla år, några var Tuttan och Molly. När jag var 10-12 år hade jag egna kaniner. Det var Kjell som först skaffade sig några och då ville jag också ha. Far ville inte att de skulle få ungar men när jag var ensam hemma en gång släppte jag i alla fall ihop dem. När far kom hem frågade han bara "*tror du inte det blir ungar nu?*". Jag cyklade sedan med kaninerna till Våxtorp och sålde dem där. En gång när jag kom dit med mina kaniner hade han som tidigare tog emot kaninerna slutat köpa men han tyckte väl synd om mig som cyklat så långt att han i köpte dem alla fall.

Hacka och gallra betor var något vi barn tidigt fick hjälpa till med. Man låg och kröp på knäna, rad upp och rad ner från morgon till kväll i ett par veckor. Emellanåt var det förfärligt varmt och man kunde bli ordentligt bränd av solen. Knäna blev röda och svullna trots att vi band trasor om dem. På hösten skulle betorna upp, då fick vi också hjälpa till. Ibland fick man ta hjälp av en grep för att få upp dem, annars låg vi även då på knä och nackade varje beta med kniv. Ofta när vi kom ut i betfältet var marken och betbladen frusna. Vi skulle hålla på till kl 18 och då kunde det hända att det var så

mörkt att vi gick hem i månsken.

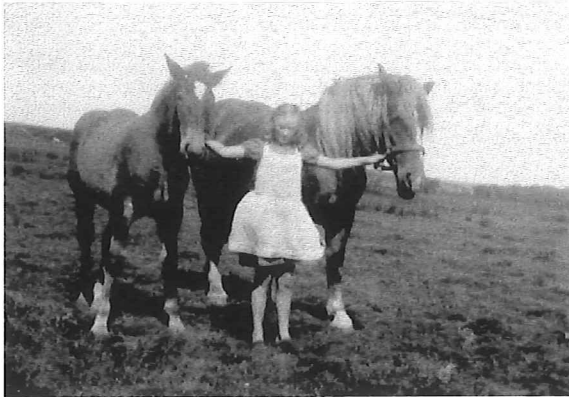

Bild 17 Birgit håller styr på sto med föl

Det arbete jag var mest rädd för var att köra vandrigen när vi körde in hö. Det gjorde jag som 12-14 åring. En vandring är en höhiss för häst. Ett stort järnhjul var fastsatt i marken där en ställina var fäst i hjulet och gick en liten bit över mar-

ken till en talja i logens gavel. Linan fortsatte upp till en talja i gavelspetsen och vidare in genom en glugg och över till andra sidan av logen där linan slutligen fästes i hölasset. I en träbom som var fäst i järnhjulet spändes hästen som fick gå runt, runt. Linan vevades på medan hölasset drogs upp på rännet. Det knakade och gnisslade medan hästen kämpade och drog. När "STOPP!" hördes från den som var uppe på hörännet stannade hästen och ryggade. Vid något tillfälle hände det att hästen av misstag trampade över linan så att den fastnade i hoven och det var otäckt. Eftersom hölasset var tungt och hästen fick dra och kämpa hårt var jag rädd att något skulle gå sönder. I så fall kunde träbommen börja snurra runt åt fel håll med väldig kraft och slå av benen på både kusk och häst. Så småningom konstruerade Kjell ett stopp på bommen så att en sådan olycka inte skulle kunna hända.

En gång när Kjell var 15-16 år och körde in hö med två hästar, blev det något fel på vagnen när han körde ut från logen. Hästarna blev rädda och sprang in på gården. Kjell hade fallit av och fick svårt skadad köras till lasarettet i Halmstad. Han hade bland annat brutit

käken på ett par ställe. När han kom hem efter några veckor hade han käkbenen hopfästa med ståltrådar och kunde bara äta genom sugrör.

Bild 18 Birgit och Bertil

Någon lön hade vi inte före 20 års åldern när vi arbetade hemma. Vi fick kläder och annat vi behövde men pengar fick vi inte ofta. När jag hjälpte till att baka spettekaka brukade jag få 2 kr. Mor tog 15 kr för att baka en spettekaka,

men då fick beställaren komma med ingredienserna själv. Detta var på 40-talet; i början av 50-talet gick priset upp lite. Vi bakade ungefär 30 spettekakor per år.

Jag hjälpte även grannarna ibland med betskötsel, mjölkning och vid kalas för att tjäna lite pengar. Vi gick också bort och plockade potatis men ofta var det "bytte hjälp". Vi plockade då på en gård och så kom någon därifrån och hjälpte oss när vi plockade potatis. Då fick vi inga pengar och det tyckte vi barn var

Bild 19 Ester bakar spettekakor

orättvist. Några hade dock ingen att byta med och där fick vi betalt. När jag började fick jag 2,50 per dag, när det hade stigit till 7 kr och efter några år till 15 kr tyckte vi det var förskräckligt mycket pengar. Först när jag fyllt 20 år fick jag lön hemma, 125 kr i månaden. 1952 flyttade jag hemifrån på riktigt. Då hade maskinerna tagit över allt-

mer och jag behövdes inte längre.

KONFIRMATIONEN

Jag konfirmerades i Skummeslövs kyrka den 31 mars 1944 av kyrkoherde Sigfrid Norborg. Söndagen efter gick vi till vår första nattvardsgång i Östra-Karups kyrka. Pojkarna hade svarta kostymer och vi flickor var klädda i långa vita klänningar och svarta skor. Min klänning hade vår sömmerska Maja Pamp sytt. Av mormor Agneta, min gudmor, fick jag 50 kronor. Det var mycket pengar då och för dessa pengar fick jag köpa ett guldsmycke med kedja. Av far och mor fick jag min första klocka som far kom fram och satte på min arm.

Bild 20 Birgit som konfirmand

YRKESVAL

En vinter efter konfirmationen var jag hos Maja Pamp för att lära mig att sy. Jag fick ingen lön men lärde mig väl lite. Far och mor hade stakat ut vår framtid. Kjells lärare ville att

Bild 21 Kjell

han skulle fortsätta läsa efter folkskolan men mor och far sa nej. Kjell och jag skulle vara hemma som dräng och piga. Kjell skulle så småningom överta gården. De andra tre fick göra som de ville. Kjell gick en vinter på Katrinebergs folkhögskola och en vinter på Stora Segerstads Lantmannaskola. En sommar var han elev på en gård i Skåne mellan Lund och Malmö. När Kjell var borta fick jag hjälpa till mer ute, men då hade vi traktor, mjölkmaskin med mera.

Bild 22 Karin

Karin var också syelev hos Maja Pamp en vinter. Hon fortsatte sedan där ytterligare en tid. Hon tänkte sig ett yrke inom textil. Gick bland annat på Sörängens folkhögskola, en tillskärarkurs i Göteborg och var elev på hemslöjden. Men så ändrade hon yrkesinriktning och började inom sjukvården. Hon var på sjukstugan i Laholm och på Halmstads lasarett. I Växjö läste hon till sjuksköterska. Som sjuksköterska jobbade hon sedan i Halmstad, Lund, USA och Uppsala.

Bild 23 Ingegerd

Ingegerd gick sju år i grundskolan och senare några kurser på Katrinebergs folkhögskola och en årskurs på Svalövs folkhögskola. Hon läste en del

ännen hemma och kom så småningom in på lärarseminariet i Växjö. Hon hade tjänst i Laholms kommun ett par terminer och även i Småland innan hon flyttade till Bläshammar utanför Varberg. Där stannade hon fram till pensioneringen 1998.

Bild 24 Bengt

Bengt var den ende av oss som fick fortsätta läsa efter grundskolan. Han tog realexamen i Båstad, sin värnplikt gjorde han vid flottan i Karlskrona. Han blev kvar på sjön några år och reste nog jorden runt. När han kom hem igen fick han anställning på IBM i Stockholm. Han läste privat till studenten och fortsatte mot civilingenjör men kom inte riktigt ända fram på grund av sjukdom. Han fick senare jobb på Volvo i Göteborg där han jobbade i många år.

MORSDAGSFIRANDE

När jag var i skolåldern och tonåren bodde mormor Agneta på ovanvåningen till en arbetarbostad på den gård som hon och Sven-Petter brukat men som nu hennes son Rickard tagit över. Mormor hade där två små rum och ett kök. På nedre botten bodde drängen, Gunnar Malmsjö med familj.

Varje år på morsdag samlades de flesta av mina mostrar och morbröder med familjer hos henne på kaffe. Det blev naturligtvis väldigt trångt så därför gick vi alltid upp på Hallandsåsen ovanför mormors hus till en plats som kallades för Klacken. Det var en öppen plats med utsikt över Laholms slätten. I berget ovanför fanns ett hål in berget och de vuxna berättade att det var öppningen till en gång som gick genom åsen ända till Margretetorp på sydslutning-

en. De som gick in där kom aldrig ut igen. Det växte massor av liljekonvalj här på åsen, vi kunde plockade stora buketter som vi tog med hem. En gång hade vi i Veka bakat en stor mordagstårta som vi hade i en rund tårtask av plåt med ett knäppe på sidan som låstes med en sticka eller hårnål. Jag skulle ha hand om tårtan när vi cyklade de cirka fem kilometrarna till mormor. Det var inte så lätt att ha den i ena handen och styra cykeln med den andra. När vi kom in på en mycket smal, krokig och ojämn stig genom Veka plantering (en liten skog) gick knäppet på tårtasken upp och tårtan hamnade på marken - med rätt sida upp som tur var. Vi lyfte bara upp den igen i asken, lite stickor och strån följde kanske med men det fick gå ändå och alla hade bara roligt åt det inträffade.

**Bild 25 Morsdagsfirare på Hallandsåsen 1943.
(Personerna på bilden namnges i slutet av häftet)**

När jag blev vuxen och vi firade morsdag fortsatte vi att köra till

Hallandsåsen men till en plats som hette Björkebacken. Det var innan den nya motorvägen var bygd och platsen låg nedanför Kungsrasten intill Kungastenen. Det var också en fin plats med utsikt över slätten. Då hade vi kaffe och kakor med oss. Förutom mor och far, syskon med familjer var moster Elsa och morbror Axel med barn också ofta med.

SLU

När vi var konfirmerade blev alla lantbruksungdomar inbjudna att gå med i SLU, Svenska Landsbygdens Ungdomsförbund. För "skams skull" fick jag också gå med men mor sa "du får inte gå på möten de första åren". Detta gällde också danserna som anordnades av andra avdelningar. När Karin och Ingegärd var konfirmerade fick de göra mycket mer som de ville, de hade ju oftast mig som sällskap.

Bild 26 Betgallringstävling.

Från vänster: Kurt Jönsson Veka, Arne Jönsson Lögnäs, Gunne Hansson Skottorp, Assar Carlsson Veka, Inger Bengtsson (Kristoffersson) Skottorp, Sonja Jönsson (Nilsson) Veka, **Birgit**, Torsten Jönsson Veka, Evy Nilsson (Bengtsson) Skottorp.

SLU var på den tiden en mycket stor rörelse och den betydde mycket för oss. Det ordnades utbildningar i föreningsteknik men även kurser och studiecirkel i många andra olika ämnen. Tävlingsverksamheten var också mycket stor. Vi hade tävlingar i *allt*, betgall-

ring, mjölkning, plöjning, strykning, borddukning mm mm. Först var det avdelningstävling, de två bästa där gick vidare till kretstävling och distriktstävling. Jag var med i flertalet av tävlingarna. Några gånger gick jag vidare från avdelnings- och kretstävlingen till distriktstävlingen. Det var också mycket roligt att åka till andra avdelningar runt om i Halland och gå på deras möten. På sommaren var vi några gånger på Hallandstinget, det var distriktsmötet i Hallarna i Heberg. Då tältade alla. Ett år cyklade Karin och jag dit. Vi var även någon gång på riksting. Då hade vi oftast buss och även då var det tältning som gällde. Vi hade oerhört roligt - förbundsfesten och dansen på gräset bland tälten med ungdomar från hela landet tills solen gick upp det glömmar vi aldrig.

Bild 27 Teatergruppen
i Skottorps SLU spelar upp i
Vingslätt. Från vänster: Arne
Jönsson Lögnäs, **Birgit**, Börje
Andersson Rännäs, Irma Nils-
son (Olsson) Skottorp, Kurt
Jönsson Veka, Inger Bengtsson
(Kristoffersson) Skottorp, Assar
Carlsson Veka,

Föreningsengagemanget började egentligen betydligt tidigare. Redan då de gick i småskolan var Kjell, Birgit, Karin och Ingegerd med i VLF, Vår lilla förening. Det var syskonen Nilsson alldeles privat förening. De upprättade stadgar och de kunde köpa andelar i

dvärghöns och fick då motta riktiga andelsbevis. De anordnade även små auktioner där Kjell sålde och systrarna köpte.

JULTRADITIONER

Julförberedelserna började med höstslakten. En del konserverades på glasburkar, det var t ex leverpastej, korvar, köttbullar, kotletter. De större köttbitarna saltades i ett stort saltkar. Vi bakade matbröd i en stor bakugn ute i brygghuset. Ugnen eldade vi med risbuntar. Vi bakade mors sötbröd, vetebröd och småkakor. Far ville dessutom alltid ha "Pershultakavring". Det var ett vittbröd som bakades ut på ett speciellt sätt. Julen började dagen före julafton "lillejulafton" då vi städade det sista. Vi bytte hackelsehalm i våra madrasser, kokte grönkålen, tog in julgranen - köpt eftersom vi inte hade egen skog. Framåt kvällen klädde vi granen med levande ljus och diverse julpynt. På kvällen tog far in ett stort träkar i köket, mor värmdde vatten på spisen och vi badade alla efter varandra i samma vatten. Far o mor badade inte förrän vi hade lagt oss. Jag tror inte de bytte vatten. Det var ju mycket jobb med att bära ut och in vatten. Dessutom skulle det värmas i grytor på spisen. Detta julbad var enda gången vi badade på hela vintern. När vi gick i mellanskolan och storskolan fick vi dock bada bastu några gånger per termin. Efter badet fick vi ganska ofta ett nytt nattlinne som mor sytt. Min stora dröm varje jul var att få ett riktigt långt nattlinne men det var alltid knäkort. Nu var det ljuvligt att gå och lägga sig på de nystoppade madrasserna. Man fick knöla till det så det blev en skön håla att ligga i. Överlakan och örngått hade vi inte. Kudden la vi under underlakanet, allt för att spara på sänglinne som mor hade ont om. Dessutom sparade det på tvätten. Stor-tvätt hade vi två gånger per

år, vår och höst. Tvättade och bykte gjorde vi i brygghuset och sedan sköljdes tvätten vid bron över Vekabäcken. Julafton firades alltid bara med familjen. Julmaten åt vi vid 18 tiden. Allt var hemlagat. Korv, sylta med rödbetor, sillsallad, leverpastej, köttbullar, skinka, grönkål, ägg sill, hemmagjord ost, småbörd, Ris á la Malta med konserverade jordgubbar. På kvällen knäckte vi nötter och till sist fick vi kaffe och kakor. Varje år hade vi tomte. Den första tomten jag minns var när jag 4-5 år. Det var mina två kusiner från Båstad, Britta och Kerstin, som kom över för att "tomta". Deras far Erik hade taxirörelse så tomtarna kom med taxi. Jag kände så väl igen deras röster och efteråt sa jag "tomtarna pratade precis lika Britta o Kerstin", men ändå trodde jag det var riktiga tomtar. Detta året fick Karin och jag varsin docka med celluloid huvud, tygkropp och kläder till. Jag tror moster Elsa hade sytt dem.

Bild 28 Denna julafton är Ingegerd och Bengt tomtar

De andra jularna var far tomte tills Kjell tog över, sedan var det min tur och därefter de andras i tur och ordning. Vi tomtade även hos morbror Hjalmar och grannen Stig och Magda när deras barn var små. På julafton gick vi inte i kyrkan men vi var alltid på julotta allihop på juldagen. Vi cyklade dit när det var fint väder, någon gång hade vi taxi.

50-ÅRS DAGEN

Bertil var en engagerad person med många förtroendeuppdrag. Det märktes inte minst på hans 50-års dag. Födelsedagen den 20 september 1947 var en söndag, dagen innan stod nedanstående notis i Laholms Tidning:

”50 år fyller i morgon lantbrukare Bertil Nilsson, Veka, Skummesslöv. Jubilaren är född i Våxtorp och kom tidigt i modernäringens tjänst. Han innehar nu ett lantbruk i Veka som han sköter mönstergillt. N. är vida känd som en utomordentligt duktig kreatursuppfödare och hans djurbesättning, såväl kor som hästar äro förstklassiga.

N:s stora arbetsförmåga har gjort att han givetvis beklätts med många förtroendeuppdrag.

Sålunda är han ledamot av skolrådet, kyrkorådet och kommunalnämnden.

Tidigare har han varit medlem i kommunalfullmäktige. Vidare är han styrelseledamot i Vallberga mejeriför. Skummesslövs Hästförsäkrings för. och Smedjeåns regleringsföretag. För lantbrukets ekonomiska organisationer har N nedlagt ett mycket stort arbete. Personligen är jubilaren en rejäl och duktig man som genom sitt glada och vänliga sätt vunnit många vänner. ”

På födelsedagen var det öppet hus i Veka för alla som ville gratulera. Efter en tid firades det även med kalas i Skottorps bygdegård för ett 100-tal gäster. På den digra menyn stod förrätt, soppa med rispastejer, koktlax med pressad potatis därefter stek med potatis, sås och grönsaker och slutligen hemmagjord glass till efterrätt.

Bild 29 Bertil

BIRGITS 1950-TAL

Vid två tillfällen gick jag kurs för hemsamariter på Rossared. De varade några veckor åt gången. Efter kurserna fick jag genom länsarbetsnämnden tillfälliga arbete över hela Halland, från Fjärås i norr till Östra-Karup i söder, en till två veckor i taget. Brevet på nästa sida fick jag av far då jag nyss avslutat den första kursen och fått en tjänst i Fjärås.

Allt eftersom maskinerna tog över av arbetet på gården så behövdes jag inte hemma. Vintern 1951-1952 tog jag hembiträdesplats i Laholms prästgård för 200 kr i månaden hos kyrkoherden Melker Håkansson och hans familj. På våren 1952 kom jag in på hemvårdarinnekurs på Tollarps lantushållskola i Skåne som varade i tre månader. Den 1 november 1952 fick jag plats som hemvårdarinna i Snöstorp i Simlångsdalens kommun. Det var ett långsträckt område, från Kistinge i väster till Öppinge i öster. Det var inte ovanligt att jag fick cykla 4-5 mil på en dag. Arbetet var omväxlande, oftast var det sjuka eller gamla som behövde hjälp. Hos en familj var jag tvungen att gå ut och hugga ved innan jag fick varmt på morgonen. En annan gång stod jag ute på gården med stortvätt mitt i vintern. När jag började hade jag runt 300 kr i lön per månad. Jag var kvar i Snöstorp till i början av 1955 då jag bestämde mig för att åka till England.

Vikadal den 6-2-1940

Goddag lilla Birgit!

Du undrar väl vad som står på men jag skriver, de är bara så att vi börjar att längta till du kommer hem, ja tycker de är så länge sen du reste. Kan säga om att mor & ja var på kaffejulle hos Gunnar Mattnesjö i fredags, Richard kom & hämta oss & där va livak & trevligt men när vi skulle hem hade de rägnat & fruset så allt var isigt & glaci inga bilar kunde ta sig fram, mor & jag gick hem på natten, di andra skanna över, de var morron. Arvid & Allan Dalqvist vi var ganska trötta så vi kom hem men allt gick bra. I eftermiddag skall mor på gymnaste i skolan & de är hon som skall bjuda Ingegerd & mor bakar & städa. Karin är ^{nu} ~~med~~ till Hjälmaras Råfeldt skall resa hem till sin mor hon har varit sjuk. I morgon fyrtio Kjell 23 år, vi skickar en hälsning med lite smält & godt. Du fråga mor vad du skulle begära för den tid i din tjänst, det får du göra som du vill men vi tycker 5 kr. om dagen är ej för mycket. Ja har ingenting mer att skriva & de väska mor till

för du får allt lite besvär i stava igenom de här stannet,
men du får du ursäkta. Nu hoppas vi du kommer hem
till oss på lördag, snällt & rar som vanligt.

De kinaste hälsningar från oss alla

Fan

Jag hade kontaktat en arbetsförmedling i London och skickat en ansökan dit. På så vis fick jag plats som hembiträde i en familj som bodde strax utanför London. Mannen i familjen var chef på Marks & Spencer, en stor varuhuskedja i England. Jag reste den 5 april och stannade där till mitten av juli. Det hade varit en ganska så jobbig period. I familjen fanns tre flickor och jag hade långa arbetsdagar. De slutade oftast lagom till klockan 22 då jag i mitt rum kunde höra dagens sista nyheterna från Sverige på radion.

När jag slutat det arbetet tog jag en veckas semester och åkte till Skottland. Efter Skottland reste jag till Dorchester där fick jag plats på en stor gård nära kusten. Där hade jag det mycket bättre, rena drömmen. Jag lagade all mat men behövde inte diska, det fanns det en annan hemhjälp som gjorde. Jag hade ofta seneftermiddagarna och kvällarna fria och kunde promenera ner till stranden. Jag hade även en dag ledig i veckan och då kom min ersättare upp till mig med frukost på sängen, te och rostat bröd. Gården låg vackert nära havet. När jag skulle in till Dorchester eller andra platser var enda alternativet som regel att lifta. I slutet av september reste jag hem.

Den 2 januari 1956 började jag en ny plats som hemsyster i Stafanstorps i Skåne. Då var jag inneboende hos Rut Lundgren och hennes familj i Flackarp. I Skåne stannade jag till sommaren 1958. På våren året innan hade jag träffat Börje därför tog jag plats i Halmstad och flyttade till Hallandsgatan 24.

GENERATIONSSKIFTE

1956 köpte Bertil och Ester hus i Skottorp. Kjell och Elvy flyttade dock först dit och bodde där fram till 1958 då de köpte Vekadal för 120 000 eller (?!) 130 000, syskonen skulle inte veta för hur mycket. Samtidigt flyttade Ester och Bertil till huset i Skottorp. När Bertil sålde gården till Kjell tog han undan en kviga som Birgit fick när hon flyttade till Veinge 1960. Den värderades till 2 000 kronor och var mitt sparade kapital efter 10-års hårt arbete både ute och inne på gården.

När Bertil gått bort 1975 flyttade Ester till pensionärslägenhet i Skottorp. De sista åren innan hon dog 1979 bodde hon på ålderdomshemmet Randerslund i Ränneslöv. Kjell med familj fortsatte att driva lantbruk till våren 1992 då Vekadal såldes ännu en gång.

Ester och Bertil på silverbröllopsdagen 1951

Morsdagsfirare på Hallandsåsen, Bild 25 sid 37, är:

<i>Övre raden</i>	Axel Lundgren
	Erik Eriksson
	moster Inez far
	?
	Bertil Nilsson
	Hjalmar Kristiansson
	Greta, jungfru hos Rickards
	Emmy moster Inez syster
	Kerstin Eriksson
	Elsa Lundgren
	Inez Kristiansson
	?
	Mormor Agneta skynd med Arne (Rickards) fram för sig
	<i>I mitten</i>
	Ingegärd Nilsson
<i>Andra raden</i>	Kjell Nilsson
	Alfild Kristiansson med Gerd i knät
	Ester Nilsson
	Ellen Eriksson med Esko och Gun-Britt i knät
<i>Längst fram</i>	Rune (Inez son)
	Arne Kristiansson (Hjalmars)
	Ingrid Eriksson
	Bengt Nilsson
	Birgit Nilsson
	Inger Kristiansson
	Karin Nilsson

C

C

C

C

(

(

(

(

(

(

(

(

